

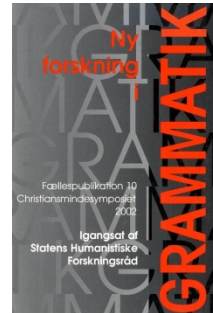
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Det spanske nominalsyntagmes interne struktur og kompositionalitet

Forfatter: Helle Dam

Kilde: C. Bache, M. Birkelund og N. Nørgaard (red.).
Ny Forskning i Grammatik 10, 2003, s. 43-60

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2003

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Det spanske nominalsyntagmes interne struktur og kompositionalitet

Helle Dam

1. Indledning

Syntagmerne der er eksemplificeret i (1) - (10) nedenfor kan samles under betegnelsen nominalsyntagme (NP) selv om det på flere måder er problematisk at give en ensartet forklaring af forholdet mellem de konstituenters som de udgøres af.¹

- (1) **El turismo** fue la salvación económica de la España del Seiscientos (..) (“**turismen** var det der økonomisk set reddede Spanien i Seat 600-epoken”)
- (2) **Guerra al frío otoñal** (“Kamp mod efterårskulden”)
- (3) Toma este dinero, te vas a la tienda y compras **pan** (“Tag de her penge, gå ned i forretningen og køb noget **brød**”)
- (4) ¿Por qué no sale **agua caliente**? (“Hvorfor kommer der ikke noget **varmt vand** ud?”)
- (5) Todos saben que en febrero crecen **flores** en el mar (“Alle ved at der i februar gror **blomster** i havet”)
- (6) Ahora soy **archivera** (“nu er jeg **arkivar**”)
- (7) **lo raro** es vivir (“**det mærkelige** er at leve”)
- (8) Si la jornada semanal media de un hombre, (...), es de 36,4 horas, **la de la mujer** supera las 56 horas (“Hvis en mands gennemsnitlige arbejdsuge ligger på 36,4 timer, (...), så er **kvindens** på mere end 56 timer”)

---

1. Eksempler er hentet fra internetsøgninger, Cambio 16, 18 noviembre 2002, N 1.615 og Martín Gaité, C. (1996). *Lo raro es vivir*. Barcelona: Editorial Anagrama. Ikke autentiske eksempler er markeret med °.

- (9) **El que Rafael siempre llegaba tarde a nuestras citas, me molestaba mucho**^o (“det at Rafael altid kom for sent til vores aftaler, irriterede mig meget”)
- (10) **Los que expresan sentimientos sólo españoles** aparecen en las comunidades murciana, valenciana y balear (“dem der giver udtryk for rent spanske følelser, bor i regionerne Murcia, Valencia og De Baleariske Øer”)

Syntagmer som disse beskrives på forskellige måder afhængigt af hvilket kriteriesæt der lægges til grund for beskrivelsen. For eksempel betegner Madsen (1989: 45) dem som medlemmer af kategorien substantivsyntagme ud fra den betragtning at de enten har et substantiv som kerne eller er at betragte som substantiveringer. Andre karakteriserer dem som determinativsyntagmer (DP) (jf. fx Heltoft (1995)) ud fra den betragtning at det er determinativet der er den kategori der er forudsat i et DP.

I denne artikel bruges betegnelsen NP da det er den der er den gængse i lingvistikken.

Syntagmerne har det tilfælles at de udgør materiale til de ledfunktioner der traditionelt kaldes substantiviske. De er i den forstand medlemmer af en eller flere syntaktiske kategorier. Ud over at have et syntaktisk formål, har sproglige kategorier også et kommunikativt formål, dvs. de har en funktion i konstruktionen af betydning. Sproglige kategorier skal med andre ord kunne bidrage til forklaringen af hvordan vi forstår sproglige udtryk.

Det er denne artikels formål at redegøre for det syntaktiske og semantiske samspil mellem konstituenterne i NP for på den baggrund at forklare hvordan modtager skaber en konstant, entydig betydning med udgangspunkt i den information som NP indeholder.

Forklaringen af relationerne mellem NPs konstituenten bygger på følgende antagelse:

I syntagmerne eksemplificeret i (1) - (10) ovenfor er determinativet syntaktisk kerne og de defineres derfor som DP. Med udgangspunkt i princippet om generalisering og ensartethed defineres alle forekom-

ster der syntaktisk defineres som DP som havende samme betydning. DPs betydning er at fremstille noget som en entitet.

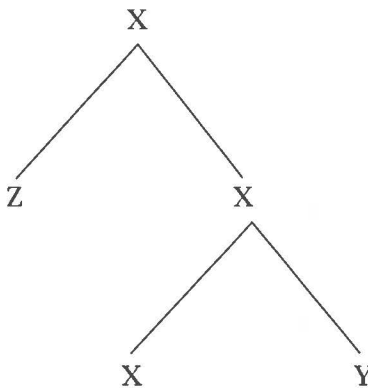
I det følgende vil jeg først diskutere muligheden for at etablere en fællesnævner for syntagmerne med udgangspunkt i deres formelle karakteristika. For at undersøgelsen kan leve op til princippet om generalisering og ensartethed, bør kriterierne der lægges til grund herfor, udgøre et ensartet grundlag. Med andre ord er en del af formålet at undersøge om det er muligt at skabe et konstant kriteriegrundlag der gør at (1) - (10) kan placeres i samme kategori.

Dernæst vil jeg diskutere NPs semantiske karakteristika med henblik på at forklare hvordan modtager skaber en konstant betydning på baggrund af det semantiske indhold i NP.

2. Udtryk

Diskussionen af syntagmernes interne struktur bygger på den forudsætning at syntagmer generelt er underordningsstrukturer. Dette indebærer bl.a. inden for X-bar teorien at syntagmer er defineret i henhold til de generelle principper for frasestruktur², sådan som det er illustreret i nedenstående generelle repræsentation af frasestruktur (figur 1). Det betyder på den ene side at syntagmer er underlagt princippet om binaritet således at de formes ved at kombinere kon-

Figur 1:

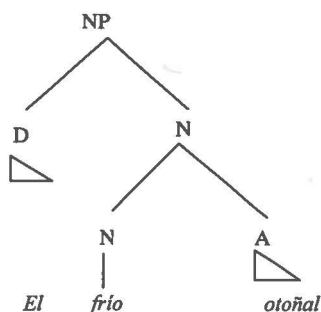
---

2. Frase defineres i henhold til Radford (1997) som et udtryk der er større end et ord og som kan udgøre en maksimal projektion, dvs. enten et syntagma eller en sætning.

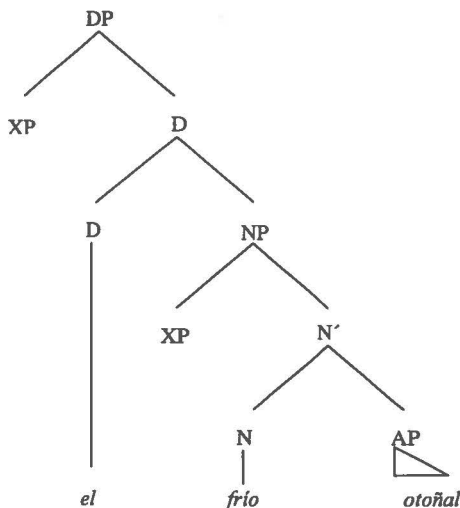
stituenten parvist. På den anden side er de underlagt princippet om endocentricitet fordi en af konstituenterne analyseres som kerne. Den konstituent der giver navn til frasen, er kerne. For at syntagmerne kan placeres i samme kategori, skal de have samme kernestruktur. Dette er udgangspunktet for den følgende diskussion.

I analyser af de syntagmer der er eksemplificeret i (1) - (6), er der tradition for at definere substantivet som kerne (jf. fx Delsing 1993). Nyere forskning analyserer derimod determinativet i sådanne syntagmer som kerne. Den interne struktur i eksempel (2) kan altså afbildes enten som i figur 2 (substantivanalysen) eller som i figur 3 (determinativanalysen).

Figur 2:

Figur 3:

De kriterier der kan lægges til grund for at analysere enten den ene eller den anden konstituent som kerne, er dog langt fra entydige. I litteraturen om kerneforhold anvendes flere forskellige kriterier, med mere eller mindre homogene analyser til følge, og det ser ud til at være vanskeligt at give en entydig analyse af kernen i NP ved hjælp af disse kriterier (jf. fx Zwicky 1985).

Ifølge distributionskriteriet er den konstituent der distributionelt kan erstatte hele det syntagma som den indgår i, kerne. For eksempel kan syntagmet *agua caliente* i (4) ovenfor erstattes af substantivet *agua* (11), hvorimod adjektivet *caliente* ikke har samme distributionsmulighed (12)³.

(11) ¿Por qué no sale **agua caliente**? (“hvorfør kommer der ikke noget **varmt vand** ud?”)

(12) *¿Por qué no sale **caliente**? (“hvorfør kommer der ikke **varmt** ud?”)

I eksempel (1) er det derimod ikke muligt at udskifte syntagmet med en af dets konstituenten.

(13) ***Turismo** fue la salvación económica de la España del Seiscientos (“**turisme** var det der økonomisk set reddede Spanien i Seat 600-epoken”)

(14) ***El** fue la salvación económica de la España del Seiscientos (“**-en** var det der økonomisk set reddede Spanien i Seat 600-epoken”)

Hverken substantivet *turismo* eller den bestemte artikel *el* kan erstatte NPet *el turismo*, sådan som det fremgår af (13) og (14).

Som det fremgår af (11) og (12), er det i forholdet substantiv - adjektiv således substantivet og ikke adjektivet der har samme distribution som hele syntagmet. I forholdet mellem determinativ og substantiv er det derimod tilsyneladende ikke muligt at udelukke en af de to konstituenten som vist i (13) og (14).

Følgende eksempel fra Bauer (1994: 1531) (her på spansk) viser som foregående eksempel at substantivet ikke kan analyseres som distributionel kerne.

(15) **Esta rara frase** es uno de los ejemplos de Chomsky (“**denne underlige sætning** er et af Chomskys eksempler”)

---

3. Kun hvis *caliente* i (12) analyseres som frit prædikat, er sætningen grammatisk korrekt.

frase har ikke samme distribution som *esta rara frase* som det ses af følgende:

- (16) ***Frase** es uno de los ejemplos de Chomsky (“**sætning** er et af Chomskys eksempler”)

Men i modsætning hertil har determinativet i (15) samme distribution som hele syntagmet, sådan som det ses i (17):

- (17) **Esta** es uno de los ejemplos de Chomsky (“**denne** er et af Chomskys eksempler”)

Efter min opfattelse viser denne distributionsmulighed dog ikke at determinativet nødvendigvis har større distributionel prominens end substantivet. Det er snarere udtryk for at determinativparadigmet er syntaktisk uhomogent idet demonstrative pronomener kan fungere substantivisk⁴, hvorimod for eksempel den bestemte artikel ikke har denne mulighed.

Et andet kriterium der anføres i beskrivelser af kerneforhold, er kongruens. Ifølge dette kriterium er den konstituent som bestemmer kongruens i de øvrige konstituent, kerne. Eguren (1989) påpeger at kongruenskriteriet ikke i alle tilfælde er anvendeligt. For eksempel er det i forbindelse med forholdet mellem determinativ og substantiv i mange tilfælde ikke muligt at afgøre hvilken konstituent der er bestemmende for kongruens med sætningens øvrige led. I (18) kan det ikke afgøres om det er determinativet *el* eller substantivet *chico* der er bestemmende for kongruens med det personlige pronomen *lo* der står i maskulinum singularis.

- (18) **El chico** evitó que **lo** insultaran (“**drengen** undgik at de fornærmede **ham**”)⁵

Derimod er det tilsyneladende determinativet og ikke substantivet i følgende NP (19) der er bestemmende for genus i adjektivet *peligroso*.

---

4. Dette forudsætter at *esta* osv. betragtes som ét tegn der har to funktioner

5. Mine fremhævelser.

- (19) **El/la testigo** resultó **peligroso/a** solo para quienes lo/la temían (“**vidnet** viste sig kun at være **farligt** for dem der frygtede ham/hende”)⁶

I modsætning hertil er det efter min opfattelse logisk at analysere determinativet som kerne i uafhængige relative ledsætninger ifølge dette kriterium. På spansk er de uafhængige relative ledsætninger indledt af den bestemte artikel i modsætning til på dansk hvor de indledes af et pronomen. I (10) er den uafhængige relative ledsætning subjekt, men den kan ikke analyseres som sådan ved hjælp af den traditionelle substantivanalyse. Denne analyse har nemlig for det første det problem at substantivsyntagmer pr. definition skal indeholde et substantiv. For det andet er den relative ledsætning pr. definition singularis, men artiklen *los* står i pluralis og kongruerer med verbalet *aparecen*. Konklusionen er altså at det ifølge kongruenskriteriet er determinativet der bør analyseres som kerne i dette eksempel.

Et andet kriterium er nødvendighed. Heltoft (1995: 7) definerer inden for rammerne af dependensgrammatikken den syntaktiske kerne som “en nødvendig, forudsat kategori”. Med dette udgangspunkt argumenterer han for at det er determinativet der er syntaktisk kerne i danske NPer. At determinativet er den nødvendige kategori, frem for substantivet, indebærer at NP ikke nødvendigvis skal indeholde et substantiv. På spansk kan determinativet efterfølges af for eksempel en relativ ledsætning som eksemplificeret i (10), en substantivisk ledsætning som i (9) eller et præpositionssyntagma som i (8).

I disse eksempler er det altså snarere determinativet end substantivet der er den nødvendige konstituent. Determinativet er i den forstand den konstituent der etablerer et NP. Om det at syntagmet ikke indeholder et substantiv så i nogle tilfælde forudsætter henvisning til en entitet beskrevet tidligere i teksten, må være et indholdsspørgsmål, snarere end et problem for syntaksen.

Diskussionen af de ovenfor nævnte kerneforhold bygger på den forudsætning at syntagmer kun har én kerne. En anden mulighed kunne

---

6. Mine fremhævelser.

være at forudsætte "dobbeltkerne". Radford (1993) foreslår en sådan analyse hvor NPer har to kerner der kaldes henholdsvis **immediate head** (umiddelbar kerne) og **ultimate head** (ultimativ kerne). Alle nedenstående syntagmer indeholder et substantiv, men de varierer mht. øvrige konstituenten.

- (20) Las casas° ("husene")
- (21) Muchas casas° ("mange huse")
- (22) Antiguas casas° ("gamle huse")
- (23) Casas° ("huse")

Ifølge Radford er (20) et determinativsyntagme, (21) et kvantorsyntagme, (22) et adjektivsyntagme og (23) et substantivsyntagme. Syntagmerne har det tilfælles at de er nominale udtryk (*nominals*) (Radford 1993: 97-98). Det er dette fællestræk som Radford gør eksplicit ved at indføre dobbeltkernebegrebet. I (20) er den umiddelbare kerne determinativet og den ultimative kerne er substantivet, i (21) er adjektivet den umiddelbare kerne og substantivet er den ultimative kerne osv. Nominale udtryk er derved karakteriseret ved at den ultimative kerne er et substantiv.

Hvis denne analyse overføres til spansk, opstår der det problem at den udelukkende medtager syntagmer der indeholder et substantiv som i (1) - (6). Den tager således ikke højde for at determinativet kan efterfølges af andet materiale end substantiver. Syntagmerne i (7) - (10) må i den forstand henhøre under en anden syntagmeanalyse. En konsekvens af Radfords analyse, og af andre analyser der fastholder substantivet som udtrykskerne, er at syntagmer der ikke indeholder et substantiv, må kategoriseres som elliptiske strukturer hvor substantivet er underforstået eller som substantiveringer. I den forstand er (8) og (10) elliptiske strukturer, hvorimod (7) og (9) er substantiveringer. Radford løser derfor ikke det syntaktiske kerneproblem.

En anden mulighed er at antage at når ikke alle NPer indeholder et substantiv, så har determinativanalysen større forklaringsværdi. Men her kan man så anføre at heller ikke alle NPer nødvendigvis indeholder et determinativ. Dette gælder for eksempel for subjekter der er efterstillet inakkusative verber som i (4) og (5) og for utællelige

substantiver der fungerer som direkte objekt som i (3). Hvis man i stedet for at betragte substantiver i sådanne eksempler som "bare substantiver" antager at de er indledt af en nulartikel, kan DP-analysen fastholdes. Konsekvensen heraf er altså at man både i substantiv- og determinativanalysen opererer med en udfyldt kategori; forskellen er blot at den udfyldte kategori i substantivanalysen er specificeret som substantiv, hvorimod den udfyldte kategori i determinativanalysen er uspecificeret. Værdien for nulartikel er diffus.

I henhold til principperne om ensartethed og generalisering i analyser bør der ikke opstilles flere kategorier end nødvendigt. Man kan overveje om udfyldte kategorier er i modstrid med disse principper. Det er en forudsætning for både substantivanalysen og determinativanalysen at man opererer med sådanne. I modsat fald er det tilsyneladende ikke muligt at gennemføre hverken den ene eller den anden analyse. Det skal altså kunne retfærdiggøres at det er nødvendigt for analysens gennemførelse at man regner med en udfyldt kategori.

Hvis man vælger at regne med nulartikel, er spørgsmålet om man skal gøre det i alle tilfælde hvor substantiver ikke er indledt af et determinativ. Flere studier i NP argumenterer for at nogle bare substantiver er inkorporeringer (jf. fx Korzen 1998, Korzen 2002). Korzen (1998: 100) skelner mellem tre konstruktionstyper som bare substantiver i singularis kan indgå i: inkorporeringskonstruktioner, styrelse for præposition eller som prædikativ/apposition/attributiv. Konsekvensen heraf er at det kun er i inkorporeringer at man ikke regner med nulartikel. Jeg er ikke i stand til på baggrund af mit nuværende kendskab til inkorporering at vurdere konsekvensen for min analyse af nogle bare substantiver som inkorporering, men min intuitive vurdering er at det hindrer en ensartet analyse af den størrelse som man kalder NP idet man stadig må regne med nulartikel ved bare substantiver i præpositionssyntagmer og i funktionerne prædikativ/apposition/attributiv.

En anden analyse af NP-struktur består i at regne med både DP og NP. I stedet for at lave en kategorisk karakteristik af den størrelse der enten er indledt af et determinativ, eller har et substantiv som kerne, foreslår Delsing (1993) i sin analyse af NP-struktur i de skandinaviske sprog at

foretage en distinktion mellem NP og DP med udgangspunkt i skellet mellem argumentative og ikke-argumentative ledfunktioner. Argumentative NPer omfatter for eksempel NPer i subjekt- og objektfunktion. Ikke-argumentative NPer er for eksempel prædikativ. Delsing (1993: 73) konkluderer at alle NPer i argumentative positioner er DPer, og at NPer i ikke-argumentative positioner kan være enten DPer eller NPer.

I sin sandsynliggørelse af denne antagelse forudsætter Delsing at alle argumentative NPer indeholder et determinativ. I de tilfælde hvor determinativet ikke kommer fonetisk til udtryk, indsættes en såkaldt default-artikel, nemlig en nulartikel som beskrevet ovenfor. For de ikke-argumentative NPer vedkommende forholder det sig således at de ikke behøver at indledes af et determinativ, men bliver det i nogle tilfælde. For eksempel indeholder deskriptive NPer i SP-funktionen et determinativ, hvorimod klassificerende NPer i SP ikke gør det ("hun er en idiot" <-> "hun er lærer"). NPer i ikke-argumentative positioner er derfor også DPer, ligesom argumentative NPer, hvorimod ikke-argumentative NPer uden determinativ er at analysere som NPer.

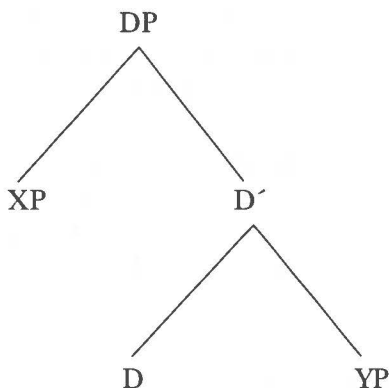
Ulempen ved denne analyse er at såkaldt bare substantiver ikke tilskrives en ensartet analyse. For at gøre dette muligt, bør man regne med en nulartikel ved alle bare substantiver. Derved opnår man en ensartet karakteristik af NP.

Mit udgangspunkt i dette afsnit var at finde en formel fællesnævner for syntagmerne i (1) - (10). At opfylde dette formål er ikke ligetil som diskussionen af forskellige kriterier viser. Den syntaktiske funktion som syntagmerne har tilfælles er at de udgør materiale til de led der kan betegnes som substantiviske. Jeg vil argumentere for at den størrelse der gør at de kan have denne funktion er determinativet. Med andre ord er determinativet den størrelse der etablerer syntagmet syntaktisk således at det kan fungere som sætningsled. Som udgangspunkt er determinativet en obligatorisk konstituent i NP, hvad enten det er et eksplicit determinativ eller en nulartikel. Jeg mener således at der er belæg for at regne med den udfyldte kategori nulartikel.

Efter min opfattelse er det vanskeligt at operere med både NP og DP som maksimale projektioner. Jeg vil derfor argumentere for én maxi-

mal projektion. Med udgangspunkt i kriteriet om nødvendighed mener jeg at syntagmerne i (1) - (10) er DPer. Det som jeg her betegner NP (dvs. teoretisk set DP) har således den basale struktur der er vist i figur 4:

Figur 4:

3. NPs semantik

Dette afsnit har som formål at diskutere mulighederne for på en ensartet måde at karakterisere den syntaktiske kategori NP på et semantisk grundlag.

NPs betydning er et kompleks bestående af betydningen af dets dele. En redegørelse for NPs betydning er dermed en redegørelse for betydningen af de dele som det består af. NP blev ovenfor karakteriseret syntaktisk som en grammatisk kategori der etableres af et determinativ. Det er altså determinativet der er udgangspunkt for en karakteristik af NPs betydning.

Det der ligger til grund for denne artikels tilgang til betydningsbegrebet er at grammatiske størrelser ikke har flere betydninger. Dette indebærer for eksempel at hver artikel kun har én konstant betydning. Det at NP altid indeholder et determinativ betyder altså at det har en konstant betydning. Determinativets funktion er at instruere modtager om at introducere en entitet⁷ i et diskursunivers. Forskellige

---

7. En entitet kan defineres som en størrelse der er bærer af egenskaber (Korzen 2002: 234).

determinativtyper instruerer modtager om at forstå entiteten på forskellig måde, dvs. entiteten skal forstås forskelligt afhængig af om NP indledes af for eksempel den bestemte artikel, en demonstrativ artikel eller nulartikel.

Den entitet der således indsættes i et diskursunivers, beskrives derved på forskellig måde afhængig af hvilke konstituenten determinativet følges af. Eksempel (1), (3) og (5) indeholder substantiver der beskriver entiteter. Men eksempel (2) og (4) indeholder både substantiv og adjektiv. Disse to konstituenten bidrager med hver deres betydning. I det følgende vil jeg redegøre for forholdet mellem disse to konstituenten, dvs. hvilken information de hver især bidrager med i fortolkningen af NP. Derefter vil jeg "mere tentativt" foreslå en analyse af NPer hvor determinativet efterfølges af en kompletiv ledsætning, sådan som det er tilfældet i (9).

3.1. Forholdet mellem substantiv og adjektiv

Både substantiver og adjektiver har leksikalsk betydning. Forholdet mellem betydningen af disse to størrelser kan beskrives langs to dimensioner. Man kan enten redegøre for betydningsforholdet med udgangspunkt i paradigmatiske relationer eller med udgangspunkt i syntagmatiske relationer.

3.1.1. Leksikalitet: paradigmatiske relationer

Man kan karakterisere leksikalsk betydning som en paradigmatiske relation hvori de leksemer der kan erstatte hinanden i et syntagma, indgår. Substantiver og adjektiver tilhører forskellige paradigmer. Det leksikalske forhold mellem disse to paradigmer består i at adjektiver subkategoriserer substantiver. For eksempel kan et substantiv subkategoriseres ved hjælp af et adjektiv som i (2).

I en analyse af forholdet mellem disse to konstituenten kan man anvende Zwicky's (1985: 4) indledende karakteristik af det begreb der kaldes den semantiske kerne. Den lyder som følger:

We could take the head/modifier distinction to be at root semantic: in a combination X+Y, X is the semantic head if, speaking very crudely, X+Y describes a kind of the thing described by X.

Ifølge denne karakteristik definerer et syntagma altså en underklasse af den ting som den semantiske kerne beskriver. Den anden konstituent, dvs. søsterkonstituenten, har så som funktion at modificere (i ordets generelle betydning) den semantiske kernes betydning, eller med andre ord at subkategorisere. Syntagmet *agua caliente* (“varmt vand”) beskriver en slags vand og ikke en “slags varmt”. Det er altså substantivet der er den semantiske kerne. Denne antagelse kan gives yderligere belæg ved hjælp af Cruses karakteristik af den semantiske kerne (Cruse 2000: 226):

The semantic head of a combination (construction) is the element which governs the semantic relations of the combination, viewed as a unit, with other elements or combinations.

Dette kan illustreres ved følgende eksempel:

(24) (?) **El pequeño libro** está durmiendo° (“**den lille bog** sover”)

Denne sætning er ikke meningsfuld da substantivet *libro* i syntagmet ikke semantisk harmonerer med resten af sætningen. Hvis substantivet udskiftes, for eksempel som i (25), giver sætningen mening.

(25) **El pequeño angel** está durmiendo° (“**den lille engel** sover”)

Sætningen i (24) kan derimod ikke gøres meningsfuld hvis adjektivet udskiftes da sætningen uafhængig af hvilket adjektiv der indsættes i stedet for *pequeño*, vil være semantisk uden mening hvis substantivet *libro* bibeholdes.

At det er substantivet og ikke adjektivet der beskriver en “slags ting”, hænger sammen med at det indhold som kan tilskrives substantivet som udgangspunkt beskriver en ting, en entitet, hvorimod adjektiver forudsætter en sådan entitet. Fauconnier (1994) foretager en basal skelnen mellem to måder hvorpå vi kan forstå entiteter. Grundlæggende er en entitet at forstå som en samling af egenskaber der er essentielle for at være den pågældende entitet. Denne læsning kalder Fauconnier for en rollelæsning. Disse egenskaber kan så samles i et bestemt individ. Dette er en værdilæsning.

Anderledes forholder det sig i eksempel (7) hvor determinativet følges af et adjektiv. Adjektiver beskriver egenskaber og ikke entiteter. Grundlæggende set er adjektivets semantiske funktion således at tillægge entiteter egenskaber. Derved skabes der underklasser til den type som den størrelse der beskriver en entitet, beskriver. En forudsætning herfor er at adjektiver, når de optræder i sætninger, implicerer at der er en størrelse i konteksten der beskriver en entitet som denne egenskab kan tillægges. I valensgrammatikken betegnes den enhed som disse to størrelser udgør som et **prædikativisk fundament** (Herslund & Sørensens 1996: 22). Dette er en betegnelse for den enhed som valensbæreren, her adjektivet, danner med et argument som det i særlig grad indgår i tæt forbindelse med, her substantivet.

3.1.2. *Leksikalitet: syntagmatiske relationer*

Forholdet mellem substantiv og adjektiv kan også analyseres med udgangspunkt i de syntagmatiske relationer som de indgår i, dvs. den relation der eksisterer mellem en sproglige størrelse og de sproglige størrelser som den er forbundet med i et sprogligt udtryk. Substantiver og adjektivers leksikalske betydning karakteriseres således i "relation til hinanden". Denne relation indebærer visse leksikalske begrænsninger da ikke alle substantiver og adjektiver frit kan kombineres. Det indebærer med andre ord selektionsrestriktioner, eller valensspecifikationer.

Valensteorien er hovedsageligt blevet anvendt til at analysere de leksikalske bindingsforhold der er mellem verbalet i en sætning og de øvrige konstituenten. Men ligesom verber har valens, har også andre leksikalske størrelser det. I et nominalsyntaxme som (26), er det enten substantivet *mujer* eller adjektivet *embarazada* der er valenskerne.

(26) Una mujer embarazada° ("en gravid kvinde")

I valensmæssig forstand kan kernebegrebet altså defineres som "det kombinatorisk set stærkeste element" (Heltoft 1996: 12), dvs. valenskerne er den konstituent der via sin valens, dvs. de leksikalske specifikationer, er afgørende for hvilke konstituenten der kan optræde i samme prædikation.

Cruse (2000) bruger betegnelserne *selector* og *selectee* til at karakterisere

forholdet mellem sådanne to konstituenten. *Selector*-konstituenten er karakteriseret ved at forudsætte et eller flere bestemte semantiske træk i en anden konstituent, *selectee*-konstituenten. Denne sidste konstituent indebærer derimod ikke bestemte, præciserbare forudsætninger. Cruces påstand er at det er adjektivet⁸ i NP der er *selector*, dvs. det der i denne sammenhæng betegnes som valenskerne.

I eksempel (26) kan man for substantivet *mujer* ikke beskrive et fællestæk som modificerende adjektiver skal have for at syntagmet er meningsfuldt. Mange forskellige adjektiver kan modificere substantivet *mujer*. Derimod kan for eksempel adjektivet *embarazada* kun modificere et begrænset antal substantiver, nemlig de substantiver hvis betydning kan beskrives som “mennesker af hunkøn i den fødedygtige alder”.

Forskellige adjektiver pålægger substantiver forskellige restriktionstyper i kraft af deres leksikalitet. For *embarazada*'s vedkommende pålægges substantivet en præcis restriktion fordi det har en temmelig snæver betydning. Andre adjektiver har en mere bred betydning. De er derfor ikke helt så restriktive; hvis de overhovedet kan siges at være det. Det gælder for eksempel *grande* i (27) – (29).

(27) Un gran hombre^o (“en stor mand”)

(28) Una gran casa^o (“et stort hus”)

(29) Un gran problema^o (“et stort problem”)

[GRANDE] kræver blot at substantivet skal være en entitet der kan vurderes i omfang, enten “i vigtighed” (27), fysisk (28) eller mentalt (29).

Et andet eksempel på et adjektiv der indebærer selektionsrestriktioner er *junto* (“sammen”). Dette adjektiv indebærer i sin leksikalitet den restriktion at den kategori som det tillægger en egenskab skal udgøre en flerhed af entiteter.

2.2. Kompletive ledsætninger

En ledsætning er en grammatisk størrelse der udgør en del af en overordnet sætning. For kompletive ledsætningers vedkommende ytrer

---

8. Jeg ser her bort fra andre modifikatortyper end adjektiver.

dette sig på den måde at de udgør substantiviske sætningsled i en overordnet sætning⁹.

Sætninger generelt er karakteriseret ved at beskrive situationer, bestående af relationer mellem entiteter. Da ledsætninger er karakteriseret ved at være en del af en overordnet sætning, er den situation som en ledsætning beskriver, karakteriseret ved at være en del af en "overordnet situation"; en situation i en situation. Da de led som komplette ledsætninger udfylder, er substantiviske sætningsled, skal den situation som komplette ledsætninger beskriver, forstås som en entitet.

Begrebet entitet er et bredt begreb der ikke kun omfatter "konkreter" som mennesker, dyr, ting osv., men også begreber og situationer. Entiteter kan altså forstås som både 1., 2. og 3. ordensentiteter (Lyons 1977: 438-452). En situation er en 3. ordensentitet¹⁰. Et af kendetegnene for disse entiteter er at de kan tillægges en sandhedsværdi.

I fortolkningen af eksempel (9) er det bl.a. denne information som modtager benytter sig af. NP indeholder to grammatiske størrelser: et determinativ og en kompletiv ledsætning. Determinativet instruerer modtager om at introducere en entitet i et diskursunivers. Den komplette ledsætning instruerer modtager om at forstå denne entitet på en særlig måde. Nemlig som en situation.

4. Konklusion

Ovenfor blev NP defineret som en syntaktisk kategori. Determinativet er kerne i denne kategori, derfor er DP den teoretisk passende term. Det er determinativet der etablerer syntagmet som syntaktisk kategori.

Grammatiske størrelser er i henhold til principperne om ensartethed og generalisering karakteriseret ved at have én konstant betydning. NP har en konstant betydning idet de altid indeholder et determinativ,

---

9. Relative ledsætninger adskiller sig herfra ved at kunne fungere som attributiv til et substantiv. Man kan derfor sige at de indirekte er en del af en overordnet sætning.

10. Ifølge Lyons (1977: 445) er entiteter generelt karakteriseret ved at have eksistens om end 3. ordensentiteters eksistens kun er "indirekte".

hvad enten dette er eksplicit udtrykt sprogligt, eller der er tale om nul-artikel.

Determinativet er udgangspunktet for fortolkningen af NP, men en mere præcis betydning er et kompleks af betydningen af NPs dele. Som eksempel herpå er det dels illustreret hvordan konstituenterne substantiv og adjektiv bidrager til konstruktionen af betydning, dels hvordan komplette ledsætninger bidrager til fortolkningen.

Henvisninger

- Abney, S. (1986). *Functional Elements and Licensing*. Paper presented to GLOW 1986, Gerona, Spain.
- Asher, R. E. & J. M. Y. Simpson (red.) (1994). *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford: Pergamon Press Ltd.
- Cruse, D. A. (2000). *Meaning in Language*. Oxford: Oxford Linguistics.
- Dam, H. (2001). *A Referential Analysis of Definite Noun Phrases in Spanish*. Upubliceret Ph.D.-afhandling. Handelshøjskolen i Århus.
- Delsing, L. (1993). *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages*. Malmö: University of Lund.
- Eguren, L. (1989). Algunos datos del español en favor de la hipótesis de la frase determinante. *Revista Argentina de Lingüística* 5 (1-2). 163-203.
- Fauconnier, G. (1994). *Mental Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heltoft, L. (1995). Det danske nominals udtryks- og indholdssyntaks – et dependensanalytisk forsøg. I M. Herslund (red.) *Ny forskning i grammatik* 3. Odense: Odense Universitetsforlag. 7-34.
- Herslund, M. & F. Sørensen (1996). Adjektivernes valens i fransk. I K. V. Durme (red.) *Adjektivernes valens, Odense Working Papers in Language and Communication*, 12. 21-48.
- Herslund, M. (red.) (1996). Valens og transitivitet. *Det franske sprog*, kap. IV. København: Handelshøjskolen i København.
- Hewson, J. (1991). Determiners as Heads. *Cognitive Linguistics*, 2-4. 317-337.
- Hudson, R. A. (1987). Zwicky on Heads. *Journal of Linguistics* 23. 109-132.

- Jensen, K. (1990). *Spansk basisgrammatik*. København: Akademisk forlag.
- Korzen, I. (1998). At tale om ting. *Copenhagen Working Papers in LSP*. København: C. A. Reitzel, vol. 2. 207-266.
- Korzen, I. (2002). Noun incorporation in Italian. I M. Herslund & O. N. Thomsen (red.) *Complex Predicates and Incorporation. A Functional Perspective*. Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague, vol. 32.
- Lyons, J. (1977). *Semantics 2*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Madsen, J. K. (1989). *Syntaktisk analyse af spansk*. Københavns Universitet, Humanistisk Fakultet.
- Martín Gaité, C. (1996). *Lo raro es vivir*. Barcelona: Editorial Anagrama.
- Radford, A. (1997). *Syntactic theory and the structure of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Radford, A. (1993). Head-hunting: on the trail of the nominal Janus. I G. G. Corbett, N. Fraser & S. McGlashan (red.) *Heads in Grammatical Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thrane, T. (1980). *Referential-semantic analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thrane, T. (1983). On the Universality of AUX. *Acta Linguistica Hafniensia*, København: The Linguistic Circle of Copenhagen, vol. 18/2. 154-200.
- Zwicky, A. M. (1985). Heads. *Journal of Linguistics* 21. 1-29.